

Onnan nézek szerteszét 2.

Azt mondják: a régen kihalt népek vitték magukkal a legtöbb tanulságot. Vagy úgy is lehetne közelíteni, hogy a már kihalt népek kihalásának oka, egyik méreg-adagja, szomorú tényezője épp ez volt, hogy meggyűlt bennük, úgyszólván felgyűlt a méreg. Hogy mégis újra meg újra elkezdődik, annak oka nem egyszerűen az, hogy Húsvét-szigetien rokontalanná és kiolvashatatlaná száradtak a tanulságok, a semmit a semmihez nem kapcsoló atlantiszi mélység és sötétség nem a társtalanság, a rokontalanság értelemvesztésén múlik, bár lehet benne valami, hogy amiképp a kis fűzfapoéta és a törpetehetségű szobrász időnként indulatosan kezét emel készülő művére, gyűr, szakít, szemétkosárba hajít, vagy kalapáccsal töri össze, fakanállal lapítja szét amit már (vagy még) a maga korlátolt, de hirtelen megvilágosuló belátása annak lát be: rossznak, elhibázottnak, tehetségtelennek... nos ha van ilyen kicsiben, mikróban, miért ne lehetett volna párszor hasonló felindulása magának a Teremtőnek is, hogy visszagyűrte a szerszámosládába, a Carrara előtti tömbökbe és a betűszekrénybe az elkezdett, de kegyvesztett mű-csírákat. Nem ilyen pofonegyszerű lehet a magyarázat, hogy majdani régész-gigászok egyszer csak valami mega-ásatáson olyan szemétdöbröket találnak, melyek tele lesznek előző világ-vázlatok, számukra és beláthatatlan idővégtelenség számára értékes adatokkal, leletekkel, mutatókkal. Ami megvan, megmaradt máig, mégis bőven elég volna bárminek kitalálásához, felismeréséhez, restaurálásához, ha volna szükség ilyesmire. Ha volna ilyen. De nem efféléből van, lesz, gyűlt fel a hiány. Itt van mindjárt előljáróban az egykori, vagy mesebeliben az egyszerű erdélyi püspök esete (felmentek a hívek hozzá valamelyik faluból, hogy váltsa le a papjukat, mert mindig ugyanazt prédikálja. Aztán mit prédikál? Hát azt ők ugyan meg nem jegyezték, de... Nahát menjetek haza fiam, s még hallgassátok pár évig, akkor gyertek vissza...). Vajon melyik magyarság volt ez? Már a hetu-magyar, vagy az Urálon-túli, Urálon felüli, a Dzsingisz előtti több ezerszer egy északa valamelyik népe? A proto-mandzsú, a tungúz-hercegnőké, ahova még ősbéhring-szorosokon eveztek át mini-Titanikokon súgni ős pueblók hiperegyetemeiről valakik.

Mert túl a Waterlookon, Oxfordokon Sorbonne-okon – a végső döntés, már a győzelem birtokában, egy dupla vagy semmi alpári szenvedélyével kívánt MÁSIK eredmény. S hogy ez jöhessen ki, dobókockás megoldásokig jutnak el a mindenkori jelenlévők. Mint kártyaasztalt, tárgyalóasztalt, rulettasztalt vagy csak egyszerű vidéki vasárnap délutáni privát ebédloásztalt ülök körül azt a Möbius-szalagot, melynek mentén minden átfordul és újra meg újra előjön, sorra kerül. A halál csak az egyed útján az élet utolsó mozzanata. A nemzet nem hal meg. A halál szempontjából az ismeretlen katona, a győztes is: veszített. A halál személyre szóló dolog: mindenkinek lehet bármit, színházba, kocsmába menni, nyaralni, enni, csókolni – csak annak az egynek többé soha semmit. A lóverseny táblán a halál addig csak egyik akadály, amíg a többi élhet. Így esik meg, hogy a racionalitás is lehet fatalista, mert végül (egyedenként ugyan) csak egy ismétlődő végzet vár. És a misztikus is lehet valami azértis-kiút, mégis-kibúvó keresője. Istennel is szabad bújócskázni. Ez is emberi jog; és sohasem szoktak egy tökéletes gondolatmenetet, jól csukódó elméletet elvetni igazságtartalma megkérdőjelezése miatt. Ezért történik kezdet óta, következetesen, hogy a leghumánusabb elvek valóra váltásáért szívesen nyúlnak verontáshoz. Az élet (vélt) érdekében halálhoz.

A válság ugyanis örök, még hogy ha időnként megoldások szakítják is meg; ha csak nem fordítva áll: hogy válságok enyhítik időnként az örök, a végeérhetetlen, szép, nagy, de unalmas megoldást. Ott lenn, ahol a konkrétumok, a mindennapok pokoli paradicsomában, az eleven életben, ahol már, ahol soha nem történelem az Öregisten, hanem az intézkedő őrmester adja ki a parancsokat. „De talán – ahogy Bertrand Russel remélte –, végül, vagyis menetközben mégis sikerül” meggyőzni az emberiséget, hogy járuljon hozzá saját túléléséhez.

Lászlóffy Aladár

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

IX. évfolyam 3. szám

Kiadja a Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából a Napkút Kiadó Kft. Megjelenik évente tízszer.
Főszerkesztő: **Szondi György**. Szerkesztők: **Bába Szilvia** (művelődés), **Balázs Géza** (nyelvművelés),
Bognár Antal (próza), **Elek Szilvia** (zene), **Király Farkas** (vers), **Kovács Ildikó** (szöveggondozás),
Sebeők János (környezet), **Szondi Bence** (tördelés), **Vincze Ferenc** (műbírálat),
Szerkesztőségvezető: **Molnár Noémi**. Terjesztés: **Németh Lóránt**.

Napút-kör: **Csűrös Miklós**, **Gráfik Imre**, **Hankiss Elemér**, **Dr. Kóncz Gábor**, **Kosáry Domokos**,
Lászlóffy Aladár, **Radnóti Zsuzsa**, **Sánta Ferenc**, **Schwarzida György**, **Konrad Sutariski**,
Székely Magda (tiszteletbeli konzulensek). • Alapította: **Masszi Péter**. Lapterv: **Gosztola Gábor**.

Szerkesztőség: 1014 Budapest, Szentharomság tér 6. III. em. 14. • Telefon/fax: (1) 225-3474

E-mail: napkut@gmail.com • Honlap: www.napkut.hu

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda. Terjeszti a Hírker Rt. és az NH Rt.

ISSN: 1419-4082

Onnan nézek szerteszét 2.
(Lászlóffy Aladár rovata) . . . . . borítóbelső

Évgyűrűk

Báger Gusztáv: Család, nemzet(ség). 3

Kántor Zsolt verse 9

Tandori Dezső versei 10

Levelék, faktumok

Mit ér az ember? (Orbán Ottó hagyatékából)

– Válogatta: Lator László 13

A szép és a jó fia (Bella István hagyatékából)

– Összeállította: Zsille Gábor. 17

Tömjén helyett szurkot (Tamási Áron naplójából)

– Bán Péter közlése 25

Köpöczi Rózsa: Otthonról írták

(Szőnyi István és Bartóky Melinda levelei

Szőnyi Zsuzsához és Triznya Mátváshoz) . . 32

Csűrös Miklós: „mennyi újat tudsz

közös sorsunkról” (Csorba Győző

és Fodor András levelezése) 40

Mi lesz avval a szerelemmel?

(Válogatás Polcz Alaine

és Ablonczy Anna leveleiből) 52

Fénykőr

Pomogáts Béla: Fél évszázad múltán '56-ról 64

Jókai Anna: Krónikásének (Részlet) 70

Tárlat

Kovács István: Olasz Ferenc képei elé 72

Olasz Ferenc fotói (a színes mellékleten)

Merczel Erzsébet katonalevelei 73

Balázs K. Attila versei 81

Barcza Katalin két verse 84

Sonkoly Tímea verse 85

Varga Borbála versei 86

Dimény Árpád verse 88

Sebeők Éva emléverse 90

Hangszóló

Kodály-cédulák 91

Elek Szilvia: Csáth Géza újjászületett zenéi . . 93

Emlékezet

Dér Zoltán (1928–2007)

(Elek Szilvia nekrológja) 99

Horn Ákos (1971–2007)

(Verrasztó Gábor jegyzete) 100

Szóvár

Balázs Géza: Az írásbeliség változásai 101

b. pap endre párverse 107

Zsille Gábor haikui 108

Varga Melinda versei 110

Kiss Anna két verse 112

Ablak

Koncz Tamás: Szépséges kacatok
(Kiss Anna: Az éden íze) 113

Dobás Kata: Időben, távolságban
(Petőcz András: Idegenek) 115

Kikötő

Szakolczay Lajos: Fehér csönd
(Serényi H. Zsigmond kiállítása) 118

Téka

Balogh Tamás: Kosztolányi Dezső
Ady-könyve 120

Lászlóffy Csaba: Ki mennyire
ismeri Dsidát? 125

Felszeghi Sára: „...Mert a szívnek
teljességéből szól a száj”
(A betegség Jókai Mór műveiben) . . . 127

Könyvleletek

Vincze Ferenc: Erdélyi szász seregszemle
(Telepes népesség
– Erdélyi szász olvasókönyv) 134

Németh István Péter: Összekapaszkodott
versfák (Konrad Sutarski: Kettős hazában) 138

Égalj

Tapolca 142

Pénzes sarok

Szlanka András: Fiókról fiókra . hátsó borítóbelső

Melléklet

Káva Téka - Napút-füzetek 13.

Szepes Erika: „Bár emelkednék a világ...”
(Kapcsolódások két Petőfi-vershez)

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

IX. évfolyam 3. szám

Levelek, faktumok

Alsópáhok, Szent Kereszt templom

E számunk képzőművész vendége, Olasz Ferenc 1943-ban született Alsópáhokon. Történelmünk emlékeiről, képzőművészeti, zenei, irodalmi alkotásokról több mint száz művészfilmet készített. Könyveiben és kiállításain népi kultúránk tárgyait, jelképrendszerét, hitünk szakrális emlékeit drámai erővel jelenítik meg fotói.

Köszöntjük konzulensünket, Sánta Ferenc író, aki életműve elismeréséül a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje (polgári tagozat) kitüntetésben részesült.